

СЕКЦІЯ 3

ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Вировий Р. О.,
*здобувач вищої освіти другого (магістерського) рівня,
освітньо-професійна програма
«Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності»;
Національна академія статистики, обліку та аудиту, м. Київ*

КЛЮЧОВІ ПОКАЗНИКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ЯК ОЦІНКА МЕНЕДЖМЕНТУ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Підприємницька діяльність в Україні нині знаходиться у складних політичних та економічних умовах, що зумовлено в першу чергу невизначеністю пов'язану з військовими діями, політичними ризиками, зменшенням ринку пов'язаному з відтоком населення та зменшенням купівельної спроможності, руйнуванням логістичних та сировинних ланцюгів і т.д. В таких умовах підприємці ще більше намагаються орієнтувати своє виробництво на зовнішньоекономічну діяльність (ЗЕД): з-за кордону імпортується сировина для виробництва, у той же час на зовнішні ринки експортується готова продукція чи послуги, розширюючи ринок збуту, і навпаки, в залежності від товару або послуги.

Економічна діяльність на зовнішніх ринках зумовлює необхідність побудови системи ефективного менеджменту. Важливим питанням, яке постає перед менеджментом будь-якого підприємства, є збереження та підтримка належного рівня економічної безпеки, для цього підприємству необхідна інноваційна система оцінки менеджменту ЗЕД, щоб вчасно ідентифікувати та оперативно зреагувати на загрози які можуть виникнути у процесі ведення ЗЕД.

За визначенням Дроздової Г. М. під менеджментом ЗЕД підприємства розуміють систему управління, яка охоплює виробничо-господарську та комерційну діяльність підприємства, та передбачає його вихід на зовнішній ринок і має на меті повне використання зовнішніх чинників для ефективної діяльності [1, с. 51]. Кириченко О. А. стверджує, що менеджмент ЗЕД – це комплексне дослідження та моделювання міжнародного середовища, що поєднується з підрозділами і посадовими особами компанії, які між собою мають налагоджену взаємодію для продуктивних досягнень, передбачених визначеними зовнішньоекономічними стратегіями [1, с. 51]. Мазаракі А. А. розуміє під менеджментом ЗЕД цілеспрямоване, системне управління ЗЕД щодо

забезпечення стабільного економічного зростання та підвищення конкурентоспроможності підприємства у довгостроковій перспективі, як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках, ефективно використовуючи зовнішні (міжнародні) фактори економічного зростання [1, с. 52].

Кожне визначення включає сукупність методів і прийомів менеджменту діяльності підприємства. Однак, менеджмент ЗЕД передбачає певні особливості, що полягають у наступному: менеджмент зовнішньоекономічної діяльності компанії охоплює зовнішню сферу і міжнародний рівень, охоплює територіальний простір, що є більш широким ніж у веденні внутрішньої діяльності підприємства, це виражається у врахуванні різних природних особливостей, які передбачають кліматичні, тимчасові та інші чинники; здійснюючи ЗЕД, суб'єкти господарювання стикаються з різними політичними, економічними, правовими і культурними умовами; окрім підприємств у ЗЕД беруть участь держави, які відрізняються політикою ведення міжнародних зв'язків, мають власну стратегію та правила у цій сфері та сукупність важелів впливу; міжнародний рівень часто передбачає використання міждержавних інструментів та засобів дії на зовнішньоторговельні й інші відносини суб'єктів ЗЕД [2]. Враховуючи перераховані особливості, потрібно використовувати відповідні методи управління для досягнення визначеної стратегії. Метод управління ЗЕД – це спосіб здійснення управлінської діяльності, при якому досягаються цілі компанії.

Оцінка менеджменту ЗЕД можна здійснюватися за допомогою ключових показників ефективності (Key Performance Indicators, KPI), адже KPI, це сучасний метод оцінки ефективності як компанії загалом, так і менеджменту зокрема. Важливою складовою при аналізі ступеня економічної безпеки підприємства є оцінка ефективності менеджменту за такими індикаторами, як частка підприємства на ринку, надлишок запасів, ефективність виробничого циклу, показник наявності асортименту за інноваціями, динаміка ціноутворення, моніторинг виконаних проектів, кількість порушень графіка роботи, частка втрат: брак, простої, перерви і таке інше; частка високоякісної продукції; динаміка залучених клієнтів з метою удосконалення цінової, ресурсної та виробничої політики підприємства [3, с. 14]. Система показників, які характеризують ефективність менеджменту ЗЕД описано в табл. 1.

Таблиця 1

Показники, які характеризують ефективність менеджменту

№	Назва показника	Формула для визначення	Стратегічна мета
1	Частка підприємства на ринку	$\frac{BP \text{ підприємства}}{\text{Загальна BP на ринку}}$	Підвищення прибутковості
2	Надлишок запасів	$\frac{\text{Виробничі запаси}_{\text{факт.}}}{\text{Виробничі запаси}_{\text{норматив.}}}$	Підвищення ефективності операцій
3	Ефективність виробничого циклу	ЧП/Обсяг виробництва	Підвищення продуктивності праці
4	Показник наявності асортименту за інноваціями	$\frac{\text{Асортимент за інноваціями}}{\text{загальний асортимент}}$	Впровадження інновацій
5	Динаміка ціноутворення	$\frac{Ціна_{t+1}}{Ціна_t}$	Підвищення прибутковості

6	Моніторинг виконаних проєктів	Фактично виконані проєкти / Заплановані проєкти	Підвищення ефективності операцій
7	Кількість порушень графіка роботи	Час відхилення від графіку/Запланований час на виконання робіт	Підвищення ефективності операцій
8	Частка втрат: брак, простої, перерви і т. ін.	Витрати на брак/ $V_{\text{заг.}}$	Підвищення прибутковості
9	Частка високоякісної продукції	Обсяг високоякісної продукції/Загальний обсяг продукції	Підвищення ефективності операцій
10	Динаміка залучених клієнтів	$Ч_{\text{заг.}t+1} / Ч_{\text{заг.}t}$	Підвищення прибутковості

Джерело: складено автором на основі [3, с. 20]

De, BP – виторг від реалізації;

ЧП – чистий прибуток;

Ч- чисельність працівників;

V – витрати загальні.

Використовуючи наведені ключові показники ефективності, можна провести комплексну оцінку менеджменту ЗЕД підприємства. Визначити «слабкі» місця та «сильні» сторони менеджменту та у випадку необхідності, прийняти відповідні рішення про кадрові зміни чи необхідність підвищення компетенцій, віднайти резерви для покращення економічного становища у разі необхідності. Менеджмент ЗЕД є важливою складовою у системі підприємництва, від рішень, які приймаються, та їх ефективності, залежить економічне і фінансове становище підприємства та потенціал його розвитку, як на зовнішніх ринках так і на внутрішніх.

Список використаних джерел

1 Ковальчук Т. Особливості менеджменту зовнішньоекономічної діяльності підприємств. *Стратегія розвитку України*. 2018. № 2. С. 50–53.

2 Хоменко Т. Особливості управління зовнішньоекономічною діяльністю підприємства. URL: <http://ape.fmm.kpi.ua/article/viewFile/102594/97670> (дата звернення: 15.02.2024).

3 Поліщук Є., Іващенко А. Методика розрахунку ключових показників ефективності (KPI) використання різних фінансово-кредитних інструментів підприємствами МСБ. *Ефективна економіка*. 2019. № 2. С. 12–22. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/2_2019/11.pdf